

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Mediální právo

IV.

Kdo je novinář?

Belgie

Fyzická nebo právnická osoba, která nezávisle nebo jako zaměstnanec pravidelně a přímo přispívá ke shromažďování, editování, výrobě a distribuci informací pro veřejnost prostřednictvím sdělovacích prostředků.

Česká republika

Fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v periodickém tisku...

Fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v rozhlasovém nebo televizním vysílání...

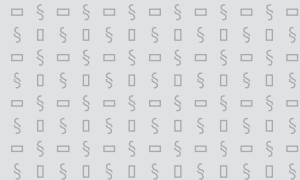

I. ÚS 453/03 - Novinář může být pojímán jako veřejná osoba.

i on jako novinář je podroben zvýšené kontrole a musí snést případnou kritiku za své názory a postoje, nicméně tato kritika nesmí být nepravdivá a s ohledem na charakter nařčení dehonestující. Protože výše citované nařknutí z korupce pociťoval stěžovatel jako značnou újmu, která ohrožovala jeho čest a dobrou pověst v odborných kruzích i ve společnosti (a následky na sebe nenechaly čekat), požádal o ochranu cti a důstojnosti obecné soudy.

- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/211411000100311/>

Ochrana zdroje – redakční tajemství

Ústava Španělska a Portugalska

Zvláštní zákon ve Švédsku

Absolutní povaha tohoto práva v Rakousku

36/2000 Litevský Ústavní soud: Pokud kolidující veřejný zájem svým významem převáží nad potřebou chránit zdroje informací, je třeba identitu informátora zveřejnit. [...] Zveřejnění může mít větší užitek, než jeho nezveřejnění.

Redakční tajemství

Rada Evropy - Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy R (2000) 7:

1. Vnitrostátní právo a praxe členských států by měly výslovně garantovat právo novináře chránit zdroj svých informací v souladu s čl. 10 Úmluvy a principy v něm obsaženými. Tyto principy by se měly stát minimálním standardem.
2. Ve smyslu těchto principů jsou chráněny i další osoby, které se podílejí na získávání, zpracovávání a zveřejňování informací.
3. Meze redakčního tajemství jsou dány obecnými limity svobody projevu [...] Odtajnění zdroje je proto možné pouze tehdy, je-li toto opatření v demokratické společnosti nezbytné [...]
4. Při soudním řízení vedeném proti novináři na ochranu osobnosti jsou státní orgány za účelem zjištění úplného skutkového stavu počínat si tak, aby novinář nebyl pod hrozbou prohry nucen svůj zdroj odtajnit. Soud proto musí připustit i alternativní prostředky, jsou-li k dispozici.
5. Ještě než je novináři nařízeno, aby označil identitu svého informátora, musí být novinář poučen o svých právech a jejich mezích. [...] Případné zveřejnění musí být co nejšetrnější.
6. Pokud jsou chráněné informace získány např. při domovní prohlídce, aniž získání informací bylo cílem prohlídky, musí být s nimi nakládáno v mezích principu č. 3.
7. Právo novináře nevypovídat, pokud by si mohl přivodit trestní stíhání, musí těmito principy zůstat nedotčeno.

Redakční tajemství – **ESLP**

■ **Goodwin v Velká Británie (1996)**

■ *Ochrana zdrojů, z nichž novináři čerpají informace, je zásadním prostředkem, který umožňuje tisku vykonávat důležitou funkci „veřejného dohlázele“ v demokratické společnosti. Kdyby novináři mohli být přinuceni odhalit své zdroje, velice by jim to ztížilo získávání informací a jako důsledek také informování veřejnosti o záležitostech veřejného zájmu. Právo na svobodu projevu ... proto vyžaduje, aby byl jakýkoli takový nátlak omezen na výjimečné okolnosti, kde jsou v sázce životní zájmy veřejnosti nebo jednotlivce.*

■ **dissent soudce Walsche**

■ **Roemen a Schmitt v Lucembursko (2003)**

■ **Ernst a další v Belgie (2003)**

■ **de Haes a Gijssels v Belgie (1997)**

Redakční tajemství v České republice

Ochrana zdroje je „derivát svobody projevu“ (I. ÚS 394/04)

Tiskový zákon pouze umožňuje novinářům chránit svůj zdroj - nemají povinnost mlčenlivosti

Ochrana se netýká rešerší a informací získaných vlastní činností např. vlastnoručně pořízené záběry

§ 41 - Ochrana zdroje a obsahu informací

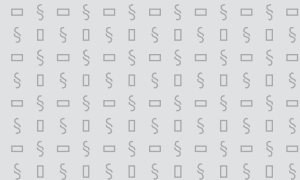
- (1) Fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v rozhlasovém nebo televizním vysílání, má právo odeprít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací.
- (2) Fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v rozhlasovém nebo televizním vysílání, má právo soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy odeprít předložení nebo vydání věci, z nichž by mohl být zjištěn původ či obsah těchto informací.
- (3) Právy podle odstavců 1 a 2 nejsou dotčeny zvláštním právním předpisem stanovené povinnosti nenadržovat pachateli trestného činu a překazit nebo oznámit trestný čin a ve vztahu k těmto zvláštním právním předpisem stanoveným povinnostem ani povinnosti, které jsou stanoveny v trestním řízení.

Ochrana zdroje - I. ÚS 394/04

Svobodný tisk závisí na svobodném toku informací od sdělovacích prostředků k čtenářům a od čtenářů ke sdělovacím prostředkům. Novináři v celém světě, ať již pracují pro místní nebo národní noviny, nebo pro národní nebo mezinárodní televizní společnosti, běžně závisí na ne-novinářích kvůli přísunu informací o otázkách veřejného zájmu. Někteří jednotlivci (dále zmiňovaní jako zdroje) poskytují tajné nebo citlivé informace, spoléhající na žurnalisty, že je poskytnou národnímu nebo mezinárodnímu publiku, aby dosáhly publicity a podnítily veřejnou diskusi. **V mnoha případech je anonymita zdroje předběžnou podmínkou, na základě níž je informace poskytována od zdroje k novináři; to může být motivováno např. strachem z prozrazení, který by mohl nepříznivě ovlivnit fyzickou bezpečnost nebo jistotu pracovního místa informátora.** Se zřetelem k tomu novináři nezdědka argumentují, že mají právo odmítnout prozradit jak jméno jejich zdroje, tak i povahu informace, která je jim důvěrně předána; tato argumentace je používána nejen ve vztahu k informaci psané, ale i k jiným dokumentům a materiálům, včetně fotografií. Novináři tvrdí, že bez prostředků k ochraně jejich důvěrných zdrojů by byla značně omezena jejich schopnost klást překážky např. korupci státních úředníků, popř. vykonávat investigativní žurnalistiku vůbec.

Potřeba chránit informační zdroje je tak silná, že se mnoho novinářů cítí být vázáno profesionálními etickými kodexy, které ukládají zdroj neodhalovat. Mnozí žurnalisté na tyto kodexy spoléhají, např. i při jednání před soudem, jestliže čelí příkazu odhalit identitu svých zdrojů. Vzdor tomu někdy vznikají situace, kdy se zájmy novinářů a právo veřejnosti na informace střetávají se zájmy více či méně mocných jednotlivců či institucí. Často se takový konflikt vztahuje k otázkám soudnictví, obvykle pokud daná informace je - či může být - relevantní pro trestní nebo civilní řízení. Tu je pak úkolem Ústavního soudu posoudit takový konflikt testem proporcionality a vážit, zda je v konkrétním případě veřejný zájem na odhalení zdroje novinářovy informace natolik silný, že převáží i ústavní právo na svobodu projevu, jehož derivátem je i právo sdělovacích prostředků na utajení zdroje informace.

Redakční tajemství v USA

- ***Branzburg v. Hayes***, 408 U.S. 665 (1972)
 - Odlišný názor soudce Stewarta (balancing test):
 - Požadovaná informace je pro daný případ jednoznačně relevantní
 - Požadovaná informace je pro řízení nezbytně nutná a rozhodující
 - Požadovanou informaci může soud pořídit i jiným způsobem
- ***Cohen v Cowless Media Co.*** 501 U.S. 663 (1991)

Redakční tajemství v SRN

Nejsou chráněny všechny informace

- 2 BvR 1434/86 - ZDF byla povinna vydat materiály získané z natáčení na demonstraci
- Případ StB 235/78 - Nejsou chráněny rešerše, které si novinář sám vytvoří. Ochrana se vztahuje pouze na informace od třetích osob.

Princip proporcionality

- V případech, kdy informátor cíleně využívá tisku k vlastním cílům, převažuje zájem státu na odhalení trestné činnosti nad zájmem na zachování svobody tisku. (das K.O.M.I.T.E.E.)

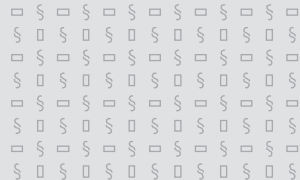
Investigativní žurnalistika

■ CUMPĂNĂ AND MAZĂRE v. RUMUNSKO

- Soud chce zdůraznit, že rolí investigativní žurnalistiky je informovat a varovat veřejnost o takových nežádoucích jevech ve společnosti, jakmile tyto informace získají.
- Omezení a tresty přehnaně odrazují média od plnění jejich role upozorňovat veřejnost na zjevné a podezřelé zneužití veřejné moci.

■ RUMYANA IVANOVA v. BULHARSKO

- ... stěžovatel si neověřil fakta z důvěryhodných zdrojů a tím pádem porušil zvyková pravidla spojená s investigativní žurnalistikou, neboť uveřejnil fakta, o kterých věděl, že jsou nespolehlivá.

Investigativní žurnalistika

- NATVRDO: úplatný soudce a mlčící ministerstvo
- Obchod s kompromitujícími fotografiemi v politice
- Výrobce pandurů si platil schůzky s politiky. Miliardovou zakázku získal
- **VEŘEJNÝ ZÁJEM**